

Keltiske fotspor

langs St. Cuthberts vei til Lindisfarne

Av Anne Kristin Aasmundtveit

Navnet Lindisfarne har en egen klang i norske ører. Fra historietimene på skolen har vi lært at klosteret der var målet for det første kjente vikingangrepet på England i 793. Mindre kjent er at Lindisfarne, eller Holy Island (Den hellige øya), fortsatt regnes som ett av Englands helligste og mest besøkte steder. Og enda mindre kjent er at det går en pilegrimsvei dit, en ti mil lang rute fra den gamle byen Melrose sør i Skottland til Lindisfarne på nordøstkysten av England. Og helt usynlig, men likevel hele tiden nærværende: en historisk reise på tvers av England/Skottland, en glemte, men en gang vital vei mellom klosteret på Lindisfarne og moderklosteret på øya Iona på vestkysten av Skottland.

Om du noen gang tenker deg til Lindisfarne, befinner du deg i etterklngen av den store keltisk-kristne kulturen som ble formidlet gjennom kultursentrene Iona og Lindisfarne. Og kanskje vil du ane at våre vikingforfedre fikk med seg mer enn verdslig gods da de plyndret klosteret. Kanskje vil du fornemme en gjenklang av noe som er deg selv, din egen åndelige arv, noe du har savnet uten å sette ord på det. For noen kan Lindisfarne være "a sort of homecoming", slik U2 synger.

Ung vei og gammelt fotspor

St. Cuthberts vei er en ny pilegrimsrute, omkring 10 år gammel. På linje med mange andre "walks" (fotturer) i England, er den vakker, god for foten, man går gjennom kulturlandskap og over beiteland og ruta er fysisk ikke veldig krevende. Man finner den på nettet sammen med andre "walks", for eksempel på www.scottish-walks.co.uk/cuthbert. Kart kan bestilles via www.harveymaps.co.uk

Samtidig er St. Cuthberts vei et gammelt fotspor. St. Cuthbert (ca. 634-687) vokste opp i disse traktene sør i Skottland, han var gjetergutt her, siden ble han munk i Melrose-klosteret og gjorde seg bemerket som kunnskapsformidler og åndelig veileder i og utenfor klosteret. Historiekrivener Beda (673-735), som vanligvis var kritisk til biskoper i sin samtid, skriver med stor respekt om St. Cuthbert i sin *Anglernes kirkes historie*. I 661 ble St. Cuthbert kalt til Lindisfarne som prior og senere ble han biskop der. Både i Melrose og på Lindisfarne foretok han mange og lange reiser rundt omkring i bispedømmene, alltid til fots, og han gjorde ikke forskjell på høy og lav stand, men besøkte alle som trengte ham. Og så, i en alder av 42 år, trakk han seg tilbake som eneboer på Inner Farne, en liten øy syd for Lindisfarne. Her døde han i ensomhet, men ble begravd på Lindisfarne. Da vikingtoktene satte inn, førte munkene i all hast kisten hans bort fra øya og skjulte den i en hule et stykke inne i landet, nå kjent som St. Cuthberts Cave. Siden ble kisten flyttet til katedralen i Durham. Alle disse stedene var og er regnet som viktige pilegrimsmål.

Melrose Abbey

Melrose er en sjarmerende, gammel by noe syd for Edinburgh. Om du starter ved det gamle abbediet i Melrose en sommerdag, bør du ta deg tid og råd til å besøke ruinene av det storslåtte klosteranlegget. I høymiddelalderen var Melrose Abbey et pilegrimssenter av stort format, et cistercienserkloster fra 1100-tallet, og man besøkte gjerne St. Cuthberts kapell i Old Melrose samtidig. Pass på å få pilegrimspass og stempel i Turistinformatjonen like ved abbediet, og har du ikke allerede skaffet deg kart over ruta, kan det kjøpes her.

St. Cuthberts vei er godt merket med en sirkel og St. Cuthberts enkle kors i midten, på skiltene står det også tydelig merket St. Cuthberts Way. Du går over markedspllassen i

Melrose og følger oppover en sti som går langs Eildonfjellene. Oppover og oppover, en hard start for den som har vært utålmodig etter å komme i gang, et tøffere møte med Skottland enn kanskje forventet. Men du får lønn for strevet når du endelig er oppe på 400 meters høyde, en utsikt forover som tar pusten fra deg og viser deg hva slags landskap du skal gå i de nærmeste dagene.

I en gammel ballade fra dette området fortelles det om en alveverden under fjellet. Thomas the Rhymer (Rimsmed) skal ha møtt en underskjønn kvinne til hest, og Thomas kan ikke annet enn kysse henne. Da må han følge henne inn i fjellet og bli der i sju år. Og der får han en gave; alt han sier, skal være sant. Det blir vanskelig å livnære seg som rimsmed og kvinnebedårer etter møtet med den vakre alvefruen. Hun gir Thomas the Truth (Sann) også tre veivalg underveis mot fjellet. Hun sier den ene er den smale vei, fylt av torner, og få går den. Den andre er den brede og rake, ondskapens vei, noen tror det er veien til himmelen. Den tredje veien er vakker og leder til "Elfland" under fjellet. Dette er en fantastisk eventyrhistorie, på grunn av "uhistorisitet" er den blitt fjernet som innslag under Melrose Festival etter å ha vært med i årevis. Men Mary Low, i sin utfyllende pilegrimsguide *St Cuthbert's Way*, spør om ikke fortellingen sier noe om lidenskap, verdier, tro, disse maktene som finnes under overflaten på ethvert menneske?

Romerveien

Om du ikke allerede er utstyrt med en stav, vil du finne et utvalg av emner gjennom skogen ned fra Eildonfjellene. Den lille landsbyen Bowden har en gammel kirke som gjerne kan besøkes av pilegrimer, med glassmalerier av Maria, Josef og Jesusbarnet sammen med de tre første pilegrimene i Betlehem: de vise menn. Teksten er fra Sakarjas sang; "Slik skal lyset fra det høye gjeste oss som en soloppgang."

I det lille tettstedet Newtown St. Boswells er det mulig å få kjøpt seg noe å spise. Men vær oppmerksom på at det er få vannposter i det hele tatt langs ruta, det kan være lurt å utstyre seg med en eller to vannflasker om morgenen, og fyller opp der det er den minste anledning til det. St. Boswells er oppkalt etter Boisil, St. Cuthberts irske læremester og veileder i klosteret i Melrose. Han var en svært lærd mann, med en spesiell menneskekunnskap og innsikt. Da Cuthbert var ung munk, ble han angrepet av en pest som nesten tok livet av ham. Man trodde han var døende, men han klarte seg over den kritiske natten, og neste morgen spurte han etter sko og vandrestav. Men mens Cuthbert gradvis ble bedre, oppdaget læremesteren Boisil symptomer på at pesten tok tak i ham. Han ville gi videre til Cuthbert det han kunne mens det ennå var tid, og foreslo for rekonvalesenten at de skulle lese Johannesevangeliet sammen og samtale. I sju dager skal de ha delt med hverandre "not with the profound arguments but with the simple things of the faith which worketh by love", enkel tro som virker i kjærlighet, ifølge Beda. Det er mulig at Boisil også forutså at Cuthbert en dag ville bli biskop, og forberedte ham på det denne siste uken de hadde sammen.

Etter en lang og vakker vandring langs elva Tweed, eller om du heller velger å ta en snarvei et lite stykke langs trafikkert vei, kommer du inn på den underligste strekningen langs pilegrimsveien: Dere Street eller Romerveien. Du ser det på kartet, veien er rett som en strek. Den ble bygget mellom år 79 og 83, på samme tid som Markus, Matteus og Lukas skriver ned øyenvitneskildringene omkring Jesus og brevene fra Paulus sirkulerer rundt i Lille-Asia. Veien ble bygget av den romerske generalen Agricola. Ingen bøker forklarer hva Dere Street betyr, men etter å ha gått der tenker du kanskje som jeg at det må være deer – rådyr/dyr – et dyretråkk, den effektive Romerveien har gjennom århundrene skrumpet inn til skogsstier og overgrodd vei gjennom enger, men rett som linjal har den holdt seg i nærmere 2000 år. Kanskje var det et av veivalgene til alvefruen ved Eildonfjellet?

Okser

Kanskje overnatter du i den lille byen Ancrum nær Harestanes. Husk å bestille overnatting på forhånd, det er ikke mange B&B-senger noen steder underveis. Men enkel, god standard, med utsikt mot grensefjellene The Cheviots.

Dag nr 2: Beware of the bull! Se opp for oxen! Du går over hegebrua Suspension Bridge og klatrer over diverse gjerder. Kanskje kommer det litt brått på deg at kuflokken du skal passere inneholder okser, og som i alle andre flokker finnes det tøffinger som må vise seg mer maskuline enn de andre og står der og skuler på deg. Gå utenfor gjerdet hvis du kan, eller gå rolig gjennom flokken uten å vise deg redd. Det er i hvert fall rådet fra turistguidene.

Romerveien følges denne dagen også, et stykke. Så går du over flere beitemarker og inn i et område som fortsatt har ruiner etter urolige tider i Skottland. Ruinene etter Cessford Castle er en av dem. Det var eid av klanen Kerr, som styrte store deler av dette området på 1500-tallet. Gjennom tumulter mellom katolikker og protestanter, jakobinere og engelskmenn, har slottet stått der som et vern. Et familietrekk i klanen var kjeivhendthet, og fortsatt kalles venstrehandte i området for "kerrypawed" (kerry-pote).

Morebattle betyr ikke mer krig, men *mer* og *botl* som betyr "bygning ved elva". Her er det en kirke fra 1757, samt en pub du finner med et lettelsens sukk når du har gått nesten ut av landsbyen. Før Morebattle har du gått noen kilometer på asfalt, og det merkes. Noen velger å overnatte i Morebattle og ta en svært pen 3. etappe, mens andre klatrer videre opp til Wideopen Hill (Vidåpen Høyde) på 369 meter og ned igjen til Town Yetholm og Kirk Yetholm som på 1800-tallet var et fristed for sigøynere eller reisende. Mary Low skriver at det var dødsdom for bare å være mistenkt for å være sigøyner i Skottland fra 1609. De reisende har hatt århundrer fordommer mot seg. Men tekster fra 1900-tallet viser en annen side av sigøynerkulturen: "Vi tok en dag av gangen ... reisende mente det var en stor synd å samle på ting eller penger ... planleggingen eller hamstringen ville bringe begredelighet og død over den som gjorde slikt ... De avskydde selviskhet, de trodde at alt som gjorde dem selviske, brakte ulykke." (Betsy White: *The Yellow on the Broom*) Pilegrimen og den reisende står i nært slektskap med hverandre.

Over fjellet

Ved dag nr. 3 passerer du en grense. Oppe i de fantastiske, grønnkledde og lyngluktende fjellene The Cheviots går du over fra Skottland til England. Gode sko og regntøy er et must. Kanskje støter du på andre vandrere som går andre stier, kanskje ser du folk oppe på en av de høyeste toppene, kanskje møter du en hest eller to, ganske sikkert ser du saueflokker som beiter fredelig rundt omkring eller jages sammen av flinke fårehunder. Unn deg pauser, se deg rundt, ha det godt i den indre reisen selv om det fysisk gjerne bryter på tredje dagen av en pilegrimsvandring. Det er som ved fødsel; den tredje dagen på barsel er den verste. Etter det blir det bare bedre.

Nedstigningen er tøff. Sikk-sakk-vandring er kanskje det minst belastende for knærne? Kjeppen er i hvert fall god å ha både oppover og nedover. Om du halter deg nedover til den sjarmerende og litt større byen Wooler, er du neppe den første de har sett der med såre bein. I Melrose, Harestanes og Wooler stemples pilegrimspassene. Wooler har vært og er en viktig engelsk markedsby. På stedet der St. Mary's Church står, ved markedsplassen, har det vært kirker siden 1100-tallet. Ved bunnen av Church Street, på en liten gressbakke, står et keltisk kors. Tidlig på 1900-tallet, da frisk luft var en av de få måtene å kurere tuberkulose på og en reise til Sveits var for dyr for de fleste, anbefalte legene blant annet Wooler som et kuropphold.

Gjennom sjøen

Den siste dagen er lang, nærmere 3 mil med en midlertidige omleggingen av veien. Man skal også beregne når tidevannet på Lindisfarne tillater pilegrimer å gå over, husk at veien over sanden "The Pilgrims Path" tar en time og tidevannet skyller over sanden nærmere en time tidligere enn over kjøreveien.

Området mellom Wooler og Fenwick er jordbruksland. Kanskje en vennlig traktorsjåfør stanser og slår av en prat med deg. Kanskje forteller han deg at alt land du ser fra Dancing Green Hill til Cuddy's Cave er eid av en eneste storgård.

Det som venter deg, er i hvert fall verd den lange reisen: St. Cuthberts hule, der munkene skjulte kisten hans en gang i tiden. En rast under store steinblokker holdt oppe av naturlige søyler. Historien hvisker rundt deg, kanskje møter du noen akkurat her som akkurat du skulle møte. Kanskje er du her alene med tankene dine, kanskje samles de opp som i en stor hånd og blir lette som luft. Og siden, når du forlater hulen og høyden den lå på, går rundt et høydedrag og ser ut over lyngheiene – og langt, langt ute i horisonten får øye på øya Lindisfarne. Målet for reisen. Det er fortsatt 1 ½ mil igjen, du er bare halvveis denne dagen, men du ser det. Du smaker på det. Og synet gjør deg godt. Kanskje må du igjennom flere okseflokker, over flere gjerder, krysse trafikkerte veier og jernbanespor, kanskje blir du så sliten at du ikke har kontroll på beina under deg, men du har sett det. Du har møtt Lindisfarne med blikket og nå er du der snart.

Og når du tar av deg skoene for å gå over sanden, kjenner at svette føtter synker ned i kjølig myk sand og ingen vannblemmer plager deg mer, da har du det godt. Selv om en time gjenstår og du må passe på å gå langs pålene som viser den oppmerkede stien over sanden så du ikke kommer ut i kvikksand. Kanskje blir det dramatisk mot slutten, kanskje har du beregnet litt for dårlig tid så du ser hvordan tidevannet stiger minutt for minutt, du må skynde på, kanskje må du ut i strømmer som rekker deg langt over knærne, du må bare skynde på, det finnes tilfluktstårn et par steder underveis men du vil ikke bli sittende fast i et av dem til tidevannet snur om seks timer, du skynder deg mot land, det er like der fremme, endelig kan du kaste deg ned i sanden på øya, puste tungt og se hvordan tidevannet fyller opp stien du fulgte for bare fem-ti-femten minutter siden, du har ennå en vei å gå for å komme inn til sentrum på Lindisfarne, men nå er du lykkelig fordi du er framme.

Lindisfarne

Lindisfarne, eller Holy Island, er en liten øy. Det er 180 fastboende her, før var de fiskere, nå lever de fleste av turisme. Men prisene for overnatting og mat er normalt lave, ikke slik man skulle forvente seg på et pressområde for turisme. Det er heller ikke så mange overnattingsmuligheter, så man gjør klokt i å bestille en stund i forveien. Øya kan man rusle rundt på noen timer. De fem-seks butikkene som er her, åpner når tidevannet er lavt og stenger når tidevannet stiger. Det er derfor en helt egen, fredfull stemning på øya når tidevannet står høyt og holder den store mengden turister ute.

Kanskje er hovedutfordringen fra Lindisfarne å møte stillheten. Den er rett rundt hjørnet, men du får den ikke helt opp i hendene. Du må oppsøke den selv. Du må møte den og fylle den, eller la deg bli fylt.

Noen vasser ut til den lille øya St Cuthberts Island ved lavvann og mediterer foran det spinkle trekorset der. Det er anbefalt for pilegrimer å legge vandrerstaven ned ved korset på den øya. Noen setter seg ned på høyden "The Heugh" og stirrer ut over havet og synger lavt. Eller andre finner fred i pilegrimshagen nær postkontoret, andre igjen søker de små retreatsentrene. Det økumeniske senteret "Open Gate" har åpne middags- og kveldsbønner der hvem som helst kan komme og delta. Det er enkelt, keltisk og gjenkjennbart. Den som ber om det, kan få legge ned vandrerstaven sin ved korset av rekved og bli velsignet. Den anglikanske kirken St. Mary's fra før 1145 feirer enkle gudstjenester morgen og kveld hver dag. Biskopen

i Nidaros har skrevet et brev som henger på veggen i kirken, en bønn om tilgivelse for urett begått av våre forfedre. Du finner også en katolsk kirke her. Ruinene etter klosteret på Lindisfarne ligger like ved St. Mary's, og her finnes et museum som viser kopier av det berømte håndskriftet Lindisfarne Gospels. Det er et praktfullt håndtegnet og illustrert skrift i keltisk stil, det inneholder de fire evangeliene og noen flere hellige skrifter. Og for den som ønsker mer historisk sus, ligger 1600-tallsborgen på en klippe ved havet omkring 15 minutters gange fra tettbebyggelsen. Dessuten er det vel verd, både for fugleelskere og mediterende, å merke seg alt fuglelivet omkring tidevannsøya.

Men man kan se alt og shoppe seg ferdig på bare en ettermiddag. Det er ikke for de vanlige turistgjøremålene man kommer til Den hellige øya. Man kommer for å ane noe, for å la noe falle på plass. Noen ønsker bare å gå en god fottur – da er St. Cuthberts vei en fin rute. Noen kommer av nysgjerrighet på historien – Lindisfarne og håndskriftet herfra er en lekkerbissen. Men det er og blir den ytre reisens utfordring til den indre reisen som er det essensielle når man velger å dra til Lindisfarne. Det er en atmosfære man vil puste inn, en gjestfrihet og vennlighet man vil bli en del av, en slags hjemkomst som likevel krever noe. I Open Gate har de et bilde av en sirkel med denne enkle, moderne og svært gamle keltiske bønnen: Circle me, Savior, Creator, Sustainor (Omslutt meg, Frelser, Skaper, Opprettholder). Kanskje er det gode møtet med Lindisfarne dypest sett en erfaring av at ringen er sluttet, og at du er omsluttet.